

האשה רבה פרק עשירי יבמות

פ"ט.

עין משפט גזר מצוה

בא א ב מיי פיה מהל' תמונות הלכה ח טושי"ע י"ד קמנ שלם סעיף נב: כב ג מיי שם הלכה כב טושי"ע י"ד שם סעיף סה: כב ד מיי שם הל' טו:

תוספות ישנים

רישא דעבדא איסורא קנסוה רבנן ור"ת והא אמרין לקמן (דף: ז) אמרו לו מתא אשמו ונשא אחותא ואח"כ באת אשמו מתותא לחזור לו ואינה זריכה האחרית גט ואח"כ היי עבד איסורא שהיה עליה וי"ל דהכא סמך אשמיא דלעיל דלמיר גוריה שמה יאמרו גירש זה ונשא זה ונמנאל אשח איש ויאלה בלא גט וגם עבד איסורא ומשי"ה זה דהתם אפי' גירש לא אלא טעמא דעבד איסורא דהא לא שייך למיר גוריה שמה יאמרו גירש זה ונשא זה ונמנאל זה דהתם אפי' גירש לא מי' לנמנאל אחותא דאיסורא כתייה ואפי' ומשום הכי אינה זריכה גבי אבטיח וקישות משמע איסכא דבשוגג תרומתו תרומה ובמזיד אינה תרומה ומשאיין קן ציין ומומן ובמזיד תרומתו תרומה ובשוגג אינה תרומה וי"ל עוד י"ל דהכא איכא טעמא רבא שהרי הכל יודעים שאין קישות מרה ואבטיח כרות מהני כמו איין ולכן בשוגג תרומתו תרומה ובמזיד אינה תרומה וי"ל איכא דמיחא ליה בחמנה ואי"כ כשיודע שהוא חומץ ומפריש ממנו על ציין טוב הדבר שהרי אמרי' דמיחא ליה בחמנה אצל כספרי שהיו ציין וממלא חומץ היו תרומה בטעות ואינה תרומה:

אמרי קידושי טעות. פי' בקונטרס כגון ע"מ שאני כהן וממלא לוי וקשה דלס כן היכי פריך רישא נמי נשואי טעות הא אמרי' לקמן דלזן מנאי בשואין וארי' דקידושי טעות היינו סבבזה שמת בעלה ולא מת כמו שהיא אמת והשתא פריך שפיר רישא נמי נשואי טעות ור"ת ולימא טעמא דסיפא משום קדושי טעות דכהן וממלא לוי ולא יוכל להקשות מרישא דלזן מנאי בנישואין וארי' דקידושי טעות לא שכיחי דלא חיישינן לשמא יתלו בקידושי טעות ורבי עקיבא לחודיה הוא דחייש להכי לקמן בצפוקין (דף: ז) גבי רבי עקיבא מוסיף אף אשת אח ואחות אשה אצל רבנן לא חיישי:

מאי טעמא תקינו זה רבנן בתובה בוי' אע"ג דקי"ל כמזהב דאורייתא שכותבין כמכותב כסף וזוי מתמן דחזו ליהי מדאורייתא הכא אמר ר"י דה"פ מי'ע תקינו לה רבנן לאלמנה כמזהב שהיא דרבנן לדי' משום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכי נמי אפי' שמהלה שיש לה תכונה מן התורה קנסוה כמזהב כדי שמהא קלה בעיניו להוציאה ובענין זה אשכחן לקמן (דף: ז) גבי הפרת נדרים דאית ספרים דגרסי מי'ע אמור רבנן דבעל מיפר אע"ג דבעל מיפר מן התורה אלא ה"ק מנאי טעמא אמור רבנן בעל מיפר היכא דלזן מיפר מן התורה כי היכא דפ' ד' אחין (לעיל טו: ושם) גבי שומרת יבם דלמיר כדרי פנחס כל הנודרת את דעת בעלה נודרת משום שלא תתגנה וכיין דאיכא טעמא דתתגנה אם כן אפילו דאורייתא כמו הכא אמרו חכמים שלא יפר כדי שתתגנה:

איין תורמין מן הטמא ע"ה הטהור. ריב"ז פירש משום דלמיר (דברים י"ח) תמן לו ולא לאורו ואי אפשר למיר כן דבפרק כל שעה (פסחים ג' ושם) פריך עלה ואם תרס בשוגג תרומתו תרומה ואמאי לימא לו ולא לאורו ומשי' התם שהיתה לו שעת הכושר ותמן לו ולא לאורו ובהא היינו טעם דלכתלה אין תרומה משום הפסד כהן כדפי' בקונטרס אי נמי היכא שהיתה לו שעת הכושר גזרו דלכתלה לא יתרום אטו היכא דלא היתה לו שעת הכושר ועוד ארי' משום מכל חלבו נרין לתרום מן היפה ומן הטמא על הטהור הי מן הרעה על היפה והע"ג דבמין הרעה על היפה אפילו במזיד תרומתו תרומה ואין נרין לחזור ולתרום דמתן במסכת תרומות (פ"ג מ"ו) מן הרעה על היפה תרומתו תרומה ולא היפה אפילו בתרומה וטפי משום דלא חזי לאכילה כלל אצל רעה חזיא קלת והיינו טעמא דקישות וממלא מרה דלרין לחזור ולתרום משום דלא חזיא לאכול כמו שאר רעה דממוכה צירושלמי דקרי לה ספק אולגין: **קישות ונמצאת מרה.** בשוגג איירי דממוכה בשמעתין ור"ת דבתרוס יין על יין וממלא חומץ אין תרומתו תרומה לפי שלא נתכוין לעשות חומץ תרומה דמתן במסכת תרומות צפ' התרוס קישות התרוס חזית של יין וממלא של חומץ אם ידוע שהיתה של חומץ עד שלא תרמה אינה תרומה וגבי קישות נמי אמאי היא תרומה כיון שאין חפץ לעשות תרומה גרובה כל כך ואין לומר דהתם כרבי דלמיר יין וחומץ שני מינין בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פד: ושם) דא"כ אפילו במתכוין לתרום מן החומץ על היין או מן היין על החומץ לא תהא תרומה דמתן במסכת תרומות (פ"ג מ"ד) אין תורמין ממין על שאין מינו ואם תרס אין תרומתו תרומה ואפילו מן היפה על הרעה דקתני התם וממלא מרה לא היי טעות כל כך דלקישות נתכוין והרי היא קישות א' וכן מן הטמא על הטהור בשוגג תרומתו תרומה דתרוס אותו שם שנתכוין לו מיהו בתוספתא משמע דהיא חומץ על יין דלא היא תרומה כרבי אחי' דמסיים בה בהדיא דכרי רבי שרבי אומר יין וחומץ שני מינין וחכמים אומרים מין אחד ואפשר דלרבנן דלמיר מין אחד במתכוין לתרום מן יין וממלא חומץ הוא תרומה ויחזור ויתרום כמו בתרוס קישות וממלא מרה ואפי' לרבי אם במתכוין תרוס מן החומץ על היין היא תרומה דמאורייתא הי מין אחד וכן משמע בהדיא צירושלמי ספ"ב דתרומות דפליג רבי ארי' ישמעאל בר' יוסי שאמר משום אביו תורמין מיין על חומץ ורבי אומר דלזן תורמין וקאמר ר' יהושע צן לוי מסתברא יודה רבי לדברי מורה ומאי טעמא דרבי שאם אחי אומר שמותר לתרום מיין על חומץ אף הוא סבר שמותר לתרום חומץ על יין אע"ג דלא גזר בעלמא מן היפה על הרעה אטו דלמא אחי לתרום מן הרעה על היפה גבי חומץ איכא למיגור טפי משום דאיכא דמיחא ליה בחמנה טפי מבחמנה דלמיר בהמוכר את הספינה (ג"ז שם) ושני מינין דקאמרי רבי היינו שעשאוהו חכמים כשני מינין ולא היא תרומה היכא דעשה שהיה מתכוין ליה וממלא חומץ: **מזיד עבד איסורא.** ולכן שויה רבנן כאילו לא תרס כלל והדר ההוא גירוא לטיבולא דאי אמרת תרומה הוא למיפשע דהא שוי נפשיה רשע שוגג לא עבד איסורא מדעת הלכך לא חשיד דלמא פשע כן פי' ריב"ז אצל אין לפרש דשוגג לא עבד איסורא לא קנסוה אצל מזיד קנסו דלזן זה קנס דהדר לטיבולא דטפי דמי קנס הא דלמיר דיוחור ויתרוס שרין להפריש שתי תרומות: **איבעי** י"ה ב'ביטעמיה. כלומר יפריש על מה שהוא מיניה וביה כדי שיטעום ותו לא: **לרב נתן בר' אושעיא.** דלמיר לא עשה ולא כלום לתקן את השיירים אצל תרומה היו ומיתקן ההוא גירוא מאי שגא מהא דמתן מן הנקוב על שאינו נקוב כו' דההוא גירוא גופיה לא מיתקן משום דמאורייתא לא היא תרומה הכי נמי מן הטמא על הטהור כיון דמאורייתא לא היא מיתקן כדלקא דעתך השתא אמאי משוי ליה מתוקן מדרבנן להפקיע איסור מדאורייתא אצל לרב חסדא דמשוי ליה טבל ניחא והאי דבשוגג תרומתו תרומה היינו משום דלא קפיד קרא אלא אמיר דכמצי ולא תשאו עליו חטא (במדבר י"ח) דמשמע מזיד

שנתן לה אחרון גט. שאירסה: מכלל דלא צעיה גט. אפילו מדרבנן דאי צעיה גט הא קי"ל (לקמן דף ז' טז.) דלפי' ריח הגט פוסל לכהונה: סיפא. לגבי קידושין והיא כדקאמרת דלא צעיה גט ודקשיא לך שמה יאמרו גירש זה וקדש זה כו' לא אחי למימר הכי אלא אמרי מדנפקא בלא גט קידושי טעות הוא כגון על מנת שאני כהן וממלא ישראל: קנסוה רבנן. ולא תלין לקולא: סנאי כמזהב. מוזנייכי וכסותייהי ופירות שאכל נמי לא משלם אע"ג דלזן לה כמזהב משום דרבנן קנסוה. ומשום דאשכחן באלמנה (ה) דיש לה פירות שאכל הוא דלצטרך למימר הכא דלזן לה: אין תורמין מן הטמא כו'. משום הפסד כהן: בשוגג תרומתו תרומה. כדרי אלעזר לקמן: ההיא גירוא. דתרומה: אם השיירם. את הטהור שזה היה עושה אותו שירים: אצל תרומה הוי. וקדשה ויחזור ויתרוס מן הטהור: דלמא פשע. ולא הדר מפריש מן הטהור. ולקמן: פריך כיון דמאורייתא תרומה היא מדקתני בשוגג תרומתו תרומה היכי מפקעינן לה מקדשה משום דלמא פשע: וממלא מרה. שוגג הוא מדקתני נמנאל מכלל דמעיקרא לא היה ידע: כתיי מאני צייט. כלומר התם כיון דמתרי מאני כי אמרת ליה הדר תרוס מאידך צייט לך וליכא למגור דלמא פשע אצל טעמא על הטהור דתרוייהו כחד מנה רבו בעינן נקוב כי אמרת ליה תן זו וחזור והפרש אחרת אינו שומע לך ונתן את הטמא לכהן ומוטב תחזור זו לטיבולא ויתן טהורה לכהן: אצל תרומה הוי. והספק מלליקה מיד: מאי

שנתן לה אחרון גט לא פסלה מן הכהונה מכלל דלא בעייה גט דאי בעייה גט אמאי לא פסלה מן הכהונה אלא סיפא אמרי קידושי טעות הוא רישא נמי נשואי טעות הוא קנסוה רבנן סיפא נמי ליקנסוה רישא דעבדא איסורא קנסוה סיפא דלא עבדא איסורא לא קנסוה רבנן: אין לה כתובה: מאי טעמא תקינו לה רבנן כתובה כו' כרי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הא תהא קלה בעיניו להוציאה: אין לה פירות ולא מוזנות ולא בלאות: סנאי כתובה ככתובה דמי: נטלה מזה ומזה: פשיטא מהו דתימא כיון דתפשה לא מפקינן מינה קמ"ל: הולד ממזר: תנן התם א"א אין תורמין מן הטמא על הטהור ואם תרוס בשוגג תרומתו תרומה במזיד לא עשה ולא כלום מאי לא עשה ולא כלום א"ר חסדא לא עשה ולא כלום כל עיקר דאפילו היא גירוא הדר למיבוליה רב נתן ברבי אושעיא אמר לא עשה ולא כלום לתקן את השיירים אבל תרומה הוי רב חסדא לא אמר כרב נתן בר' אושעיא דאי אמרת הוי תרומה זימנין דפשע ולא מפריש מאי שגא מהא דנתן התרוס קישות ונמצאת מרה אבטיח ונמצאת סרוח תרומה ויחזור ויתרום שוגג אמזיד קרמית שוגג לא עבד איסורא מזיד קעבד איסורא ורמי שוגג אשוגג הכא קתני בשוגג תרומתו תרומה התם קתני תרומה למזיד קרוב דאיבעי ליה למיטעמיה ורמי מזיד אמזיד הכא קתני במזיד לא עשה כלום התם תנן התרוס משאיין נקוב על נקוב תרומה ויחזור ויתרום בתרי מאני צייט בחד בחד מנא לא צייט ולרב נתן ברבי אושעיא דאמר לא עשה ולא כלום לתקן שירים אבל תרומה הוי מאי

ויהחזור ויתרום התם שוגג קרוב למזיד דאיבעי ליה למיטעמיה ורמי מזיד אמזיד הכא קתני במזיד לא עשה כלום התם תנן התרוס משאיין נקוב על נקוב תרומה ויחזור ויתרום בתרי מאני צייט בחד בחד מנא לא צייט ולרב נתן ברבי אושעיא דאמר לא עשה ולא כלום לתקן שירים אבל תרומה הוי מאי

שעת הכושר ותמן לו ולא לאורו בשלל היתה לו שעת הכושר כגון דלחמין במחזור או שתלשה טמא ומשקה טופס עליה והתם אפי' בדיעבד אין תרומתו תרומה והכא היינו טעם דלכתלה אין תרומה משום הפסד כהן כדפי' בקונטרס אי נמי היכא שהיתה לו שעת הכושר גזרו דלכתלה לא יתרום אטו היכא דלא היתה לו שעת הכושר ועוד ארי' משום מכל חלבו נרין לתרום מן היפה ומן הטמא על הטהור הי מן הרעה על היפה והע"ג דבמין הרעה על היפה אפילו במזיד תרומתו תרומה ואין נרין לחזור ולתרום דמתן במסכת תרומות (פ"ג מ"ו) מן הרעה על היפה תרומתו תרומה ולא היפה אפילו בתרומה וטפי משום דלא חזי לאכילה כלל אצל רעה חזיא קלת והיינו טעמא דקישות וממלא מרה דלרין לחזור ולתרום משום דלא חזיא לאכול כמו שאר רעה דממוכה צירושלמי דקרי לה ספק אולגין: **קישות ונמצאת מרה.** בשוגג איירי דממוכה בשמעתין ור"ת דבתרוס יין על יין וממלא חומץ אין תרומתו תרומה לפי שלא נתכוין לעשות חומץ תרומה דמתן במסכת תרומות צפ' התרוס קישות התרוס חזית של יין וממלא של חומץ אם ידוע שהיתה של חומץ עד שלא תרמה אינה תרומה וגבי קישות נמי אמאי היא תרומה כיון שאין חפץ לעשות תרומה גרובה כל כך ואין לומר דהתם כרבי דלמיר יין וחומץ שני מינין בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פד: ושם) דא"כ אפילו במתכוין לתרום מן החומץ על היין או מן היין על החומץ לא תהא תרומה דמתן במסכת תרומות (פ"ג מ"ד) אין תורמין ממין על שאין מינו ואם תרס אין תרומתו תרומה ואפילו מן היפה על הרעה דקתני התם וממלא מרה לא היי טעות כל כך דלקישות נתכוין והרי היא קישות א' וכן מן הטמא על הטהור בשוגג תרומתו תרומה דתרוס אותו שם שנתכוין לו מיהו בתוספתא משמע דהיא חומץ על יין דלא היא תרומה כרבי אחי' דמסיים בה בהדיא דכרי רבי שרבי אומר יין וחומץ שני מינין וחכמים אומרים מין אחד ואפשר דלרבנן דלמיר מין אחד במתכוין לתרום מן יין וממלא חומץ הוא תרומה ויחזור ויתרום כמו בתרוס קישות וממלא מרה ואפי' לרבי אם במתכוין תרוס מן החומץ על היין היא תרומה דמאורייתא הי מין אחד וכן משמע בהדיא צירושלמי ספ"ב דתרומות דפליג רבי ארי' ישמעאל בר' יוסי שאמר משום אביו תורמין מיין על חומץ ורבי אומר דלזן תורמין וקאמר ר' יהושע צן לוי מסתברא יודה רבי לדברי מורה ומאי טעמא דרבי שאם אחי אומר שמותר לתרום מיין על חומץ אף הוא סבר שמותר לתרום חומץ על יין אע"ג דלא גזר בעלמא מן היפה על הרעה אטו דלמא אחי לתרום מן הרעה על היפה גבי חומץ איכא למיגור טפי משום דאיכא דמיחא ליה בחמנה טפי מבחמנה דלמיר בהמוכר את הספינה (ג"ז שם) ושני מינין דקאמרי רבי היינו שעשאוהו חכמים כשני מינין ולא היא תרומה היכא דעשה שהיה מתכוין ליה וממלא חומץ: **מזיד עבד איסורא.** ולכן שויה רבנן כאילו לא תרס כלל והדר ההוא גירוא לטיבולא דאי אמרת תרומה הוא למיפשע דהא שוי נפשיה רשע שוגג לא עבד איסורא מדעת הלכך לא חשיד דלמא פשע כן פי' ריב"ז אצל אין לפרש דשוגג לא עבד איסורא לא קנסוה אצל מזיד קנסו דלזן זה קנס דהדר לטיבולא דטפי דמי קנס הא דלמיר דיוחור ויתרוס שרין להפריש שתי תרומות: **איבעי** י"ה ב'ביטעמיה. כלומר יפריש על מה שהוא מיניה וביה כדי שיטעום ותו לא: **לרב נתן בר' אושעיא.** דלמיר לא עשה ולא כלום לתקן את השיירים אצל תרומה היו ומיתקן ההוא גירוא מאי שגא מהא דמתן מן הנקוב על שאינו נקוב כו' דההוא גירוא גופיה לא מיתקן משום דמאורייתא לא היא תרומה הכי נמי מן הטמא על הטהור כיון דמאורייתא לא היא מיתקן כדלקא דעתך השתא אמאי משוי ליה מתוקן מדרבנן להפקיע איסור מדאורייתא אצל לרב חסדא דמשוי ליה טבל ניחא והאי דבשוגג תרומתו תרומה היינו משום דלא קפיד קרא אלא אמיר דכמצי ולא תשאו עליו חטא (במדבר י"ח) דמשמע מזיד

א' [כמכותב י"א], ב' [שם ג' נש] ד' [א' פסחים ג' מנחות ג' תרומות פ"ג מ"ג, ד' תרומות פ"ג מ"א קידושין מו: ה' דמאי פ"ה מ"י קידושין מו: מנחות ע', ו' [ע"ב], ז' [שם], ח' [ע"ב ע"ב ח' מנחות י' ד"ה אמר],

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה מנאי כתובה ורי' בלמנה לבי"ג דיש לה פירות ור"ב עיין ר"פ יש מתותא:

מוסף רש"י
אין תורמין מן הטמא על הטהור. לכתלה שמפסק את הכסן (פסחים ג'). ואם תרוס בשוגג. שלא ידע שטבל זה עמא (שם). תרומתו תרומה. דלמירין כמנה דוכתי ולא תשאו עליו חטא כהרימס את חלבו, אם אינו קדוש נשאת חטא למה. מכלל למורס מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה (מנחות ב'). במזיד לא עשה ולא כלום. אין תרומתו תרומה, דרבנן קנסוה משום דהוי (שם). משאיין נקוב על נקוב תרומה ויחזור ויתרום. מן הנקוב שלא נפטר בלאשה (קדושין מו:).